

Original article

Tocqueville’de Demokrasinin Sosyal ve Kültürel Boyutları: Tarih, Aile ve Eğitim Üzerine Düşüncelerinin İncelenmesi

Social and Cultural Dimensions of Democracy in Tocqueville: Examining his thoughts on History, Family and Education

Ali Yalçın *

Independent Researcher, Türkiye

Özet

Alexis de Tocqueville (1805-1859), Fransız tarihçi, siyaset bilimci ve düşünürü olup, demokrasi, özgürlük ve toplumsal yapılar üzerine yaptığı tespitlerle modern siyaset biliminin temel figürlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, Tocqueville’in demokrasiye ilişkin sosyal ve kültürel boyutlarını temel alan düşüncelerine odaklanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı, Tocqueville’in “Amerika’da Demokrasi” (De la Démocratie en Amérique) adlı eserinde tarih, aile ve eğitim konularına dair düşüncelerini kapsamlı bir şekilde incelemektir. Çalışmanın yöntemi nitel araştırmalarda kullanılan doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Tocqueville’in orijinal çalışması, demokrasinin tarihsel yorumlama, aile ilişkileri ve eğitim üzerindeki etkisiyle ilgili düşünceleri tematik analiz yoluyla sistematik olarak incelenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre demokrasinin tarih yazımında birey odaklı anlatıyı zayıflatarak, yapısal ve sistemsel açıklamaları ön plana çıkardığını göstermektedir. Demokratik tarihçiler, bireylerin tarihsel süreçlerdeki etkisini göz ardı etme eğilimindedir. Aile bağlamında ise demokrasi, baba otoritesini zayıflatırken aile içinde daha eşitlikçi ve samimi ilişkileri savunmaktadır. Ancak bu dönüşüm, geleneksel otoritenin azalmasına ve bireylerin daha erken yaşta bağımsızlık kazanmasına yol açmaktadır. Eğitim açısından Tocqueville, demokratik toplumlarda eğitimin bireysel özgürlüğü desteklediğini ancak geleneksel değerler ile bireysel bağımsızlık arasında gerilim yaratabileceğini belirtmektedir. Özellikle kadın eğitimi konusunda, demokrasinin kadınları daha bilinçli ve bağımsız bireyler haline getirdiği ancak bunun toplumsal roller üzerinde karmaşık etkiler yarattığı vurgulanmaktadır. Yurttaşlık eğitimi ise Tocqueville’in düşüncesinde merkezi bir yer tutmakta; yurttaşlığın teorik bilgilerden çok, seçimlere katılım, yerel yönetimlerde görev alma ve sivil toplum etkinliklerine dâhil olma yoluyla öğrenildiğini belirtmiştir. Bunun yanında Tocqueville’in din, ahlak ve siyasal kültür arasındaki ilişkiye yönelik değerlendirmeleri, demokratik toplumların yalnızca kurumsal düzenlemelerle değil, aynı zamanda güçlü bir etik zeminle devam edebileceğini göstermektedir. Ona göre demokrasi, bireylerin hem özgürlük bilinci hem de ortak iyilik doğrultusunda sorumluluk üstlenme kapasitesi geliştiğinde istikrarlı bir yapıya kavuşmaktadır. Bu yönüyle eğitim ve yurttaşlık bilinci, demokratik yaşamın temel unsurlarıdır. Tocqueville, bu nedenle demokratik toplumlarda eğitimin sürekli biçimde gelişmesini de savunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Alexis de Tocqueville, Sosyo-Kültürel, Demokrasi, Eğitim, Tarih, Aile

Abstract

Alexis de Tocqueville (1805-1859), a French historian, political scientist and thinker, is considered to be one of the fundamental figures of modern political science with his findings on democracy, freedom and social structures. Therefore, this study focuses on Tocqueville’s thoughts on democracy based on its social and cultural dimensions. In this context, the main purpose of the study is to comprehensively examine Tocqueville’s thoughts on history, family and education in his work “Democracy in America” (De la Démocratie en Amérique). The method of the study was document analysis used in qualitative research. Tocqueville’s original work and his thoughts on the impact of democracy on historical interpretation, family relations and education were systematically examined through thematic analysis. According to the findings of the study, democracy weakens the individual-oriented narrative

* Corresponding author:

Ali Yalçın graduated with a PhD in Social Studies Education from Bursa Uludağ University in Bursa, Türkiye. His research areas include social studies education, the use of artificial intelligence in education, responsibility education, the history of education, and digital tools. He lived and was educated in Bursa and Yalova, Türkiye.
Email: aliylcnn77@gmail.com

in historiography and emphasizes structural and systemic explanations. Democratic historians tend to ignore the impact of individuals on historical processes. In the context of the family, democracy weakens paternal authority and advocates more egalitarian and intimate relationships within the family. However, this transformation leads to a decline in traditional authority and individuals gaining independence at an earlier age. In terms of education, Tocqueville argues that education in democratic societies promotes individual freedom but can create tension between traditional values and individual independence. Particularly with regard to women's education, Tocqueville emphasizes that democracy makes women more conscious and independent individuals, but this has complex effects on social roles. Civic education occupies a central place in Tocqueville's thinking; it is emphasized that citizenship is learned not so much through theoretical knowledge as through participation in elections, taking on roles in local government, and engaging in civil society activities. Furthermore, Tocqueville's assessments of the relationship between religion, morality, and political culture show that democratic societies can be sustained not only through institutional arrangements but also through a strong ethical foundation. According to him, democracy achieves a stable structure when individuals develop both a sense of freedom and the capacity to take responsibility for the common good. In this sense, education and civic awareness are fundamental elements of democratic life. Tocqueville therefore advocates the continuous development of education in democratic societies.

Keywords: Alexis de Tocqueville, Socio-Cultural, Democracy, Education, History, Family

Received: 10 November 2025 * **Accepted:** 28 December 2025 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/jsve.2025.1401.1>

GİRİŞ

Demokrasi, modern toplumların siyasal ve toplumsal yapısını şekillendiren en önemli yönetim biçimlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Demokratik değerler, yalnızca siyasal katılım ve bireysel haklarla sınırlı kalmayıp, tarih, aile yapısı ve eğitim gibi temel toplumsal kurumları da köklü biçimde etkilemektedir. Demokrasi, tarihsel süreç içerisinde farklı sosyal yapıları etkileyerek bireylerin aile içindeki rollerini, toplumsal ilişkilerini ve eğitim sistemlerini sivilleştirerek dönüştürmüştür (Mansfield & Winthrop, 2000; Üstel, 2000). 19. yüzyılın önde gelen Fransız siyaset bilimci, tarihçi ve düşünürlerinden biri olan Tocqueville, demokrasinin yalnızca bir yönetim biçimi olmadığını, aynı zamanda toplumun sosyal ve kültürel yapısını köklü bir biçimde dönüştüren bir süreç olduğunu ileri sürmüştür. Tocqueville'in özellikle "*Amerika'da Demokrasi (De la Démocratie en Amérique)*" isimli eseri, demokratikleşmenin birey, aile ve toplum üzerindeki etkilerini anlamak açısından önemli bir kaynak niteliğindedir (Tocqueville, 2001). Bu bağlamda, Tocqueville'in tarih, aile, eğitim ve yurttaşlık eğitimi kavramlarına yaklaşımının, modern demokratik toplumların gelişimini anlamak açısından önemli olduğu söylenebilir.

Demokrasi, günümüzde yalnızca Batı toplumlarında değil, küresel düzeyde de yaygınlaşan bir yönetim modeli hâline gelmiştir. Ancak bu yaygınlık, demokrasinin toplumsal yapılar üzerindeki etkileri konusunda farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Demokrasi, bir yandan bireysel özgürlükleri ve eşitliği savunurken, diğer yandan toplumsal kurumların geleneksel yapısını dönüştürerek bireyciliği ve sosyal bağların zayıflamasını da beraberinde getirebileceği iddia edilmiştir (Putnam, 2000; Tocqueville, 2001). Bu bağlamda, Tocqueville'in demokrasiye dair düşünceleri, özellikle tarihsel süreç

içerisindeki değişimleri, aile kurumuna etkilerini ve eğitimin demokratik toplumdaki rolünü anlamada önemli bir yaklaşıma sahiptir. Ancak, Tocqueville'in ortaya koyduğu bu düşüncelerin günümüz toplumlarında ne derece geçerli olduğu ve onun teorik çerçevesinin bugünkü demokratik gelişmelerle nasıl ilişkilendirilebileceği soruları hâlâ tartışmalıdır. Demokrasinin toplumsal yapıyı nasıl dönüştürdüğüne dair literatürde çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır (Putnam, 2000; Fukuyama, 2011).

Tocqueville, demokratikleşme sürecinin bireylerin, tarihsel bilinçlerini nasıl şekillendirdiğini, aile yapısını nasıl dönüştürdüğünü ve eğitim düşüncelerini nasıl değiştirdiğini açıklayan öncü düşünürlerden biri olmasına rağmen, bu alanlardaki görüşleri çoğunlukla siyasal fikirlerinin gölgesinde kalmıştır (Lawler, 1993). Ancak Tocqueville'in sosyal ve kültürel değerlendirmelerinin, modern demokrasinin aile, eğitim ve tarih bilinci üzerindeki etkilerini açıklamada yeterince kapsamlı ele alınmadığı görülmektedir. Literatürde daha çok Tocqueville'in Amerikada demokrasi eseri üzerinde Amerikan demokrasinin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek (Türkbağ, 1992), demokrasi anlayışı (Bıçıl, 2005; Gökşen, 2016; Özyurt, 2007) ve onun hayatı, düşüncesi, siyasal faaliyetleri ve sosyal bilimsel yöntemi (Büyükgümüş, 2017; Can, 2004), üzerine çalışmaların ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Alan yazın kapsamlı bir şekilde incelendiğinde, Tocqueville'in demokrasiye ilişkin görüşlerinin Amerikan tarihçileri tarafından ele alındığı (Marshall & Drescher, 1968) ve Tocqueville'in tarih ile ilgili düşünceleri ayrıntılı bir biçimde incelendiği görülmektedir (Zetterbaum, 1964). Tocqueville'in çalışmalarında yurttaşlık eğitimi, kamu eğitimi ve eğitim özgürlüğü gibi konuların önemli bir yer tuttuğu belirtilmiştir (Chabot, 2005). Bununla birlikte, demokrasinin ırk ve Amerikan toplum yapısı üzerindeki etkileri de çeşitli çalışmalarla analiz edilmiştir (Spiegler, 2025; Ornedo, 2023). Tocqueville'in liberal eğitim anlayışı üzerine yapılan çalışmalar, onun eğitim felsefesinin demokratik ilkelerle ilişkisini ortaya koymaktadır (Kahan, 2013). Ayrıca, Tocqueville'in siyasi düşüncesi bağlamında Tanrı, kadın ve ahlak kavramlarının demokratik aile yapısıyla nasıl ilişkilendirildiği de araştırılmıştır (Mathie, 1995). Yurttaş eğitimi konusunda ise Tocqueville'in görüşlerinin günümüzdeki demokratik eğitim modelleri açısından nasıl değerlendirilebileceği ele alınmıştır (Kocaman, 2024). Eğitim ve yurttaşlık arasındaki ilişkiyi irdeleyen çalışmalar, Tocqueville'in demokrasi hakkındaki görüşlerinin eğitim bağlamında irdelendiği görülmüştür (Blits, 1997; Basozabal, 2023; Danoff, 2010). Ayrıca kapsayıcı eğitim yaklaşımı ile Tocqueville'in görüşleri arasındaki bağlantı da ele alınmış ve bu bağlamda eğitim politikaları incelenmiştir (Connolley & Hausstätter, 2009). Eğitim tarihi çerçevesinde Tocqueville'in düşüncelerinin nasıl bir yer tuttuğu üzerine yapılan çalışmalar, onun eğitim kavramına yaklaşımını tarihsel bir bakış açısıyla ele alındığını göstermektedir (Bastos & Arriada, 2007). Tocqueville'in aristokratik eğitim üzerine düşünceleri ile demokratik toplumda eğitim arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar, onun eğitim konusunda geleneksel ve modern unsurlar arasında nasıl bir denge kurduğunu tartışmaktadır (Foster, 2022). Bununla birlikte, Tocqueville'in demokrasiye dair görüşlerinin eğitim süreçlerine nasıl dâhil edilebileceği ve demokrasi eğitiminin nasıl şekillendirilebileceği de akademik

çalışmaların konusu olmuştur (Albert & Ginn, 2014). Son olarak, Tocqueville'in siyaset ve eğitim üzerine düşünceleri Hannah Arendt ile karşılaştırmalı olarak ele alındığı görülmektedir (Danoff, 2012).

Tocqueville'e göre, demokratik toplumlarda aristokratik düzenin yerini bireysellik almıştır. Bu değişim, aile yapısını da etkileyerek otoriter bir aile modelinden daha eşitlikçi ve yatay bir yapıya geçişe neden olmaktadır (Boesche, 1980). Ayrıca, Tocqueville modern toplumun geleceğini değerlendirirken, eğitim kurumlarının demokratik değerlerin yayılmasındaki rolüne özellikle dikkat çekmektedir (Zuckert, 2011). Tocqueville'in demokrasiye dair tespitleri, yalnızca 19. yüzyıl Amerikan ve Fransız toplumlarını anlamak açısından değil, günümüz demokratik toplumlarının sosyal ve kültürel yapılarının dönüşümünü değerlendirmek açısından da ayrı bir önem taşımaktadır. Tocqueville, demokratik toplumlarda bireycilik eğilimlerinin artabileceğini, ancak güçlü sivil toplum yapılarının ve eğitim sisteminin bu eğilimleri dengeleyebileceğini öne sürmüştür (Tocqueville, 2000). Tocqueville'in demokrasiyi yalnızca siyasi bir yapı olarak değil, toplumsal ve kültürel dönüşümün bir süreci olarak ele alması, onun tespitlerini modern demokrasi tartışmaları açısından vazgeçilmez kılmaktadır (Welch, 2001). Günümüz toplumlarında bireycilik, aile yapısındaki değişimler ve eğitim politikalarındaki dönüşümler, Tocqueville'in ele aldığı konuların hala geçerli olduğunu göstermektedir. Bu sosyal dinamikler, onun düşüncelerinin günümüzde de önemini koruduğunu ortaya koymaktadır (Drescher, 1964). Bu nedenle Tocqueville'in bakış açısıyla tarih, aile, eğitim ve yurttaşlık eğitimi konuları üzerinde düşünceleri ele almak, günümüz demokratik toplumlarının tarih, aile ve eğitim konularındaki değişimi anlamak açısından önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu çalışmanın temel problemi, Tocqueville'in demokrasiye ilişkin görüşlerinde tarih, aile, eğitim ve yurttaşlık eğitimi kavramlarının nasıl şekillendiğini ve bu unsurların demokratikleşen toplumlar üzerindeki etkilerine dair düşünceleridir. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı, Tocqueville'in "*Amerika'da Demokrasi*" (*De la Démocratie en Amérique*) adlı eserinde tarih, aile ve eğitim konularına dair düşüncelerini incelemektir. Bu bağlamda şu üç soruya yanıt aranmıştır.

1. Alexis de Tocqueville'e göre demokrasinin tarih ve tarihçilerin düşünceleri üzerindeki etkileri nelerdir?
2. Alexis de Tocqueville'e göre demokrasinin aile üzerinde etkileri nelerdir?
3. Alexis de Tocqueville eserinde, demokrasinin eğitim üzerindeki etkilerini nasıl açıklamıştır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma modeli benimsenmiştir. Nitel çalışmalar, bireylerin deneyimlerini, algılarını, tutumlarını ve anlam dünyalarını derinlemesine incelemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu model, olguları veya olayları doğal bağlamlarında anlamaya ve yorumlamaya odaklanır. Özellikle bu yöntemin en önemli özelliği, hakkında kapsamlı bir

bilgi edinmek istediğimiz belirgin bir kişi, grup, durum veya bir olgu üzerindeki çalışmalara odaklanmaktadır (Cohen, Manion ve Morrison, 2013, s. 501). Dolayısıyla bu çalışmada, Tocqueville'in Amerika'da demokrasi isimli eserindeki bilgilerin anlaşılmasına ve açıklanmasına odaklandığı için nitel araştırmanın temel doğasına uygun bir çalışma olduğunu, rahatlıkla söyleyebiliriz.

Araştırmanın Verileri

Bu araştırmanın temel veri kaynağı Tocqueville'in Amerika'da Demokrasi (De la Démocratie en Amérique) adlı eseri oluşturmaktadır. Çalışmada, eserin Fransızcadan Türkçeye Seçkin Sertdemir Özdemir tarafından çevrilen ve 2016 yılında İletişim Yayınları tarafından yayımlanan baskısı esas alınmıştır. Araştırma, söz konusu eserde Tocqueville'in tarih, aile ve eğitim üzerine geliştirdiği değerlendirmeleri incelemeyi amaçladığından, çalışmada kullanılan çözümleme ölçütleri de doğrudan bu eserin içerik ve temalarına göre belirlenmiştir.

Araştırma Verilerinin Analizi

Bu araştırmanın verileri, doküman analizi tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Bu doğrultuda veriler belirlenen işlem basamakları çerçevesinde sistematik olarak incelenmiştir. İlk aşamada araştırmada kullanılacak temel kaynak belirlenmiş ve çevrim içi olarak güvenilir bir erişim sağlanmıştır. Bu kapsamda Tocqueville'in *Amerika'da Demokrasi* adlı eserinin nitelikli ve bilimsel açıdan güvenilir bir çevirisine ulaşılmış; Seçkin Sertdemir Özdemir tarafından yapılan ve 2016 yılında İletişim Yayınları tarafından yayımlanan çeviri çalışmanın temel metni olarak esas alınmıştır.

İkinci aşamada, araştırmada kullanılan dokümanın orijinallliği ve güvenilirliği değerlendirilmiştir. Eserin orijinal metne sadık olup olmadığı, çevirinin bilimsel güvenilirlik düzeyi ve kullanılan baskının eksiksiz ve tam olması gibi unsurlar titizlikle kontrol edilmiştir. Böylece çalışmada yararlanılan kaynağın akademik geçerliliği güvence altına alınmaya çalışılmıştır.

Üçüncü aşamada dokümanı anlama sürecine geçilmiş ve eser dikkatlice okunarak Tocqueville'in demokrasiye dair sosyal ve kültürel görüşleri kapsamlı biçimde incelenmiştir. Bu bağlamda tarih ve tarihçilere yönelik değerlendirmeleri, aile yapısına ilişkin görüşleri ve eğitim ile yurttaşlık eğitimine dair düşünceleri bütüncül bir yaklaşımla yorumlanmıştır. Ayrıca bu değerlendirmeler yapılırken eserin içerik bağlamı ve Tocqueville'in yaşadığı dönemin sosyo-politik koşulları göz önünde bulundurularak daha kapsamlı analizler yapılmıştır.

Dördüncü aşamada verilerin analizine geçilmiş ve eserden elde edilen bilgiler tematik analiz yöntemiyle sistematik bir biçimde çözümlenmiştir. Tocqueville'in demokrasi olgusu ile tarih, aile ve eğitim arasındaki ilişkileri nasıl ele aldığı belirlenmiş; metinde yer alan önemli kavramlar, alıntılar ve argümanlar kategorilere ayrılmıştır. Bununla birlikte demokratik yapının toplumsal ve kültürel unsurlar üzerindeki etkisini açıklayan örnekler dikkatlice tespit edilmiştir.

Son aşamada verilerin araştırmanın amacına uygun bir şekilde kullanılmasına odaklanılmıştır. Tocqueville'in demokrasi olgusu üzerinden akademik çıkarımlar yapılmış; demokratik süreçlerin tarih, aile ve eğitim üzerindeki etkileri bütüncül ve sistematik bir çerçevede açıklanmıştır. Ayrıca çalışmanın kuramsal temellerini güçlendirmek amacıyla ilgili akademik kaynaklardan da yararlanılmıştır.

Bu süreçlerin sonunda, doküman analizi yöntemi aracılığıyla Tocqueville'in demokrasi anlayışı bağlamında sunduğu sosyal ve kültürel değerlendirmeler bilimsel bir temelde yapılandırılmış ve araştırmanın amaçları doğrultusunda anlamlı bir bütün haline getirilmiştir.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Öncelikle araştırmanın geçerliliğini ve güvenirliliğini sağlamak adına (Golafshani, 2003), araştırmada kullanılan kaynağın, doğruluğu, çevirisi, yayınevi kontrol edilmiştir. Daha sonra tematik analizle öznel yorumlardan kaçınılmaya çalışılmış ve verilerin incelemesi sadece sosyo-kültürel bağlamda olan tarih, aile ve eğitim kategorileri doğrultusunda yürütülmüş ve bunun dışındaki bilgiler kapsam dışı bırakılarak iç geçerlik tutarlı bir duruma getirilmiştir. Araştırmanın güvenirliliğini sağlamak için Tocqueville'in eserindeki belirli kavram ve düşünceler doğrudan alıntılarla desteklenerek yorumlanmıştır. Ayrıca doküman analizine dair işlem basamaklarının net açıklanmış olması güvenirliliği destekleyen bir başka unsurdur.

BULGULAR

Bu bölümde, Tocqueville'in eserindeki bilgilerden elde edilen analizler neticesinde bulgulara yer verilmiştir.

1. Tocqueville'in eserinde demokrasinin tarih ve tarihçilerin düşünceleri üzerindeki etkileri nelerdir? Sorusuna yanıt aranmış ve bununla ilgili bulgular sunularak yorumlanmıştır.

Tocqueville, demokratik toplumların tarih yazımı üzerindeki etkilerini aristokratik dönemlerle karşılaştırarak incelediği görülmektedir. Tocqueville'in eserinde, demokrasi çağının tarih yazımı ve tarihçilerin düşünceleri üzerindeki etkileri önemli bir yer tutmaktadır. Demokratik yüzyıllarda tarihçiler, olayları açıklarken genel nedenlere daha çok odaklanırken, bireysel etkileri görmezden gelme eğilimindedirler. Bunun nedeni, demokratik toplumlarda bireylerin zayıf ve birbirlerinden bağımsız hale gelmesiyle, tek bir kişinin kitle üzerinde önemli bir etki yaratmasının zor görünmesidir. Bu durum, tarihçileri, olayları açıklamak için daha geniş kapsamlı, genel nedenler aramaya sürüklediğini söyler. Bunun aksine, aristokratik yüzyıllarda tarihçiler, olayları genellikle bireylerin iradelerine ve eylemlerine bağlarlar. Bu dönemlerde, önemli olayların arkasında tekil kişilerin eylemleri olduğuna inanılır ve bu nedenle tarihçiler, bu kişilerin rollerini ve etkilerini araştırmaya odaklanırlar. Ancak, bu yaklaşım bazen olayların daha karmaşık nedenlerini ve bağlantılarını göz ardı etmeye yol açabilir. Bununla ilgili olarak kendi eserinde şu açıklamalarda bulunmuştur:

“Aristokratik yüzyıllarda yazan tarihçiler, her türlü olayı genellikle belli insanların tekil iradesine ve tabiatına bağlarlar. Çok önemsiz tesadüfleri en önemli devrimlerle kolaylıkla ilişkilendirirler. Kavrayışlarıyla en basit nedenleri açığa çıkarırlar ve genellikle en önemlilerini fark edemezler” (Tocqueville, 2016, s. 520).

Demokratik çağda tarihçiler, bireysel etkileri takip etmekte zorlanırlar ve bu nedenle bu etkileri tamamen reddedebilirler. Bunun yerine, ırkların doğası, ülkenin fiziksel yapısı veya medeniyetin ruhu gibi daha genel nedenlere yönelirler. Bu yaklaşım, işlerini kolaylaştırır ve okuyucuyu tatmin ederken, aslında karmaşık nedenleri basitleştirir. Konuyla ilgili olarak Tocqueville, eserinde şu örnek cümleleri kullanmaktadır:

“O halde demokratik toplumlarda olan şeyi tasvir etmeye çalışan tarihçiler, genel nedenlere geniş bir yer ayırmakta ve temel olarak bunları keşfetmek için çalışmakta haklıdır. Ama bireylerin tekil etkilerini tamamıyla yadsıtmakta ise haksızdırlar, çünkü bu etkiyi bulmak ve takip etmek güçtür. Demokratik yüzyıllarda yaşayan tarihçiler sadece her bir olayı genel bir nedene bağlamaya alışmış değillerdir, aynı zamanda bu olayları kendi aralarında bağlamaya ve buradan bir sistem çıkarmaya eğilimlidirler” (Tocqueville, 2016, s. 521-522).

Demokratik toplumlarda tarih yazanlar, kadercilik doktrinine daha yatkın olabilirler. Bireylerin iradelerinin önemsiz olduğunu düşünerek, toplumların farkında olmadan üst bir güce itaat ettiklerine inanma eğilimindedirler. Bu durum, insanların kendi kaderlerini değiştirme yeteneklerini görmezden gelmelerine ve olayların zorunlu bir akışa tabi olduğuna inanmalarına yol açabileceğini ifade etmiştir. Tocqueville göre bu tür bir kadercilik anlayışı, toplumların ilerlemesini engelleyebilir ve onları pasif hale getirebilir. Öte yandan, aristokratik dönemlerde tarihçiler, insanlara hükmetmeyi öğretirken, demokratik çağda yazan tarihçiler genellikle itaat etmeyi öğretirler. Bu yaklaşım, demokratik çağda tarih yazımında insanın gücünün ve etkisinin küçümsenmesiyle ilgili olduğu belirtilir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, aristokratik tarihçiler, tarih sahnesinde az sayıda güçlü aktör görür ve anlatılarını onların eylemleri üzerinden şekillendirirler.

Tocqueville'in Amerika'da Demokrasi adlı eserinde, demokrasinin tarih ve tarih yazımı üzerindeki etkileri önemli bir yer tutmaktadır. Bu etkileri daha iyi anlamak için tablo 1'de sunulan bilgiler, konunun kavranmasını kolaylaştıracaktır.

Tablo 1. Tocqueville'in eserinde demokrasinin tarih ve tarihçiler üzerinde etkisini gösteren kavramlar ve anlamları

Kodlanan kavram	Anlamı/bağlamı
Demokrasi	Tarih yazımında bireysel iradenin yerine toplumsal süreçlerin vurgulanması
Tarihçi	Demokratik ve aristokratik çağlarda olayları farklı anlatan ve yorumlayan kişi
Birey	Demokratik çağlarda etkisi azalan, aristokratik çağlarda belirleyici olan aktör
Genel nedenler	Demokratik çağlarda olayların bireylerden çok yapısal faktörlere bağlanması
Kadercilik	Demokratik toplumlarda tarihin kaçınılmaz bir çizgide ilerlediği fikri
Özgür irade	Demokratik tarih yazımında dönemin çağdaş tarihçilerin kuşku ile baktığı kavram
Aristokrasi	Tarihçilerin büyük liderleri merkeze aldığı ve bireyin önemli görüldüğü sistem
Toplum	Demokratik çağlarda tarihçilerin odağında olan, bireysel etkiden bağımsız ilerleyen yapı

Tablo 1'de Tocqueville'in *Amerika'da Demokrasi* adlı eserinde demokrasinin tarih ve tarihçiler üzerinde etkisini belirleyen ve konuyla ilgili en çok ifade edilen kavramlar ve onların kullanılan anlamları belirtilmiştir. Tocqueville'in *Amerika'da Demokrasi* adlı eserinde demokrasi kavramı, tarih yazımında bireysel iradeden çok toplumsal süreçlerin belirleyici olduğu bir bağlamda ele alınmaktadır. Demokratik toplumlarda tarihçiler, aristokratik dönemlerin aksine, büyük bireylerden ziyade genel toplumsal ve yapısal faktörleri ön plana çıkarırlar. Özellikle kadercilik kavramı, demokratik toplumlarda tarihin kaçınılmaz bir çizgide ilerlediği fikrini beslemekte, özgür irade kavramı ise daha şüpheli bir yaklaşım sergilenmektedir. Aristokratik tarih anlayışında bireyin etkisi vurgulanırken, demokratik çağlarda toplumun genel dinamikleri öne çıkarılmaktadır. Bu durum, tarihçilerin odak noktasının bireyden topluma doğru bir gelişim sergilediğini göstermektedir.

2. Tocqueville'in eserinde demokrasinin aile üzerindeki etkisi nelerdir? Sorusuna yanıt aranmış ve bununla ilgili bulgular sunularak yorumlanmıştır.

Tocqueville'in eserinde, demokrasinin aile üzerindeki etkileri, özellikle Amerika'daki koşullar üzerinden incelendiği görülmektedir. Ona göre demokratik toplumlarda, aile üyeleri arasındaki ilişkilerin değiştiği, baba ile oğul arasındaki mesafenin azaldığı ve baba otoritesinin zayıfladığı gözlemlenir. Bu değişimler, aristokratik aile yapısından farklı olarak, daha eşitlikçi ve samimi ilişkilerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Tocqueville, aristokratik ailelerde toplumun yapısı gereği, iktidar doğrudan yönetilenlere değil, önde gelenlere yöneliktir. Bu durum aile içinde de babanın mutlak otoritesini beraberinde getirir. Baba, sadece ailenin lideri değil, aynı zamanda geleneğin sözcüsü ve adetlerin temsilcisidir. Oğullar ise toplum tarafından ancak babaları aracılığıyla tanınır ve ona itaat etmekle yükümlüdür. Ancak, demokratik toplumlarda bu durum zamanla değişir; baba, oğlundan sadece daha yaşlı ve daha zengin bir vatandaş konumunda görüldüğünü ifade etmiştir.

Tocqueville göre Amerika'da baba otoritesi, çocukların doğumundan sonraki birkaç yıl sürer. Ancak, çocuklar ergenliğe ulaşmaya başladıkça, babalarının otoritesi zayıflar ve gençler kendi yollarını

çizmeye başlarlar. Bu süreç, aile içinde bir mücadele olmaktan ziyade, karşılıklı anlayış ve kabullenme üzerine kuruludur. Baba, otoritesinin sınırlarını önceden fark eder ve bu sınırlara yaklaştığında kolayca geri çekilirken, oğul da özgürlüğünü zorla almak yerine doğal bir hak olarak görmektedir. Tocqueville eserinde bu konuyla ilgili olarak şu cümleleri kullanmıştır:

“Amerika’da Romalı ve aristokratik anlamında aile var olmaz. Onlardan geriye kalan şey yalnızca çocukların doğumunu takip eden birkaç yıl boyunca devam eden bir otoritedir. Böylelikle baba, oğulları zayıf olduğundan, ev içinde mutlak diktatörlüğü sürdürür. Oğullarının menfaati olduğu kadar kendisinin karşı konulmaz üstünlüğü bunu meşrulaştırır. Ama genç Amerikalı ergin olmaya başladığı anda, çocuğun itaat bağları gün geçtikçe daha çok gevşer. Düşüncelerine egemen olan oğul, hemen sonra tavırlarına da egemen olur. Amerika’da aslında ergenlik çağı söz konusu değildir. Çocukluk çağından çıkınca insan kendisini açığa vurur ve kendi yolunu kendi kendisine çizmeye başlar” (Tocqueville, 2016, s. 631).

Tocqueville eserinde, demokratik toplumlarda, aile içinde kurallar ve otorite yerine, güven ve şefkat ön plana çıkmaktadır. Baba, bir hükümdar veya efendi olmaktan çıkarak, sadece bir baba rolüne bürünür. Oğullar, babalarına her an danışabilir ve onlarla daha samimi bir iletişim kurabilirler. Aile içi yazışmalarda da bu samimiyet ve özgürlük hissedilir, aristokratik ailelerin katı ve mesafeli tarzının aksine daha içten ve sevgi dolu ifadeler kullanılır. Bu konuyla ilgili olarak Tocqueville eserinde şu dikkat çekici ifadeler yer vermiştir:

“Aristokratik toplumlarda iktidar, yönetilenlerin tamamına doğrudan seslenmez; liderler aracılığıyla yönetim sağlanır. Aile içinde de baba, hem otorite hem de aracıdır. Toplum yalnızca babayı tanır ve oğullar ancak onun aracılığıyla kabul görür. Babaya doğal haklarının yanı sıra emir verme yetkisi de tanınır. Buna karşılık, demokratik toplumlarda bireyler yasalar karşısında eşittir ve hükümet, bireylere doğrudan müdahale etmez. Baba, sadece oğlundan daha yaşlı ve varlıklı bir yurttaş olarak görülür” (Tocqueville, 2016, s. 632).

Tocqueville, Amerika demokrasisi üzerinden demokrasinin aile kavramına olan etkisini çok çarpıcı bir şekilde dile getirmiştir. Ona göre kardeşler arasındaki ilişkiler, demokrasiyle birlikte değişir. Aristokratik ailelerde, çocuklar arasında yaş ve cinsiyete dayalı hiyerarşik bir düzen varken, demokrasi bu düzeni alt üst ettiğini iddia etmektedir. Demokratik bir yapıya sahip ailede, en büyük erkek çocuğun ayrıcalıklı konumu yerine, tüm çocuklar eşit hale gelir. Bu eşitlik, kardeşler arasında zorunlu bir yakınlık yaratmasa da çocukluktan itibaren samimi bir bağın oluşmasına katkıda bulunur. Kardeşler, menfaat yerine, aile anıları ve ortak duygularla birbirlerine bağlanırlar. Bu cümleleri desteklemek adına Tocqueville eserinde şu açıklayıcı ifadeler yer vermiştir:

“Aristokratik ailelerde hiyerarşi belirgindir; baba ayrıcalıklara sahip olup çocuklar yaş ve cinsiyete göre farklı konumlara yerleştirilir. En büyük erkek çocuk, servet ve otoritenin büyük kısmını miras alarak kardeşlerine hükmeder. Ancak bu ayrıcalık sadece ona fayda sağlamaz; ailenin genel itibarı da yükseldiğinden kardeşler birbirlerine bağlı kalır. Yine de aralarındaki ilişki, çıkar temellidir. Demokraside ise çocuklar eşit haklara sahiptir ve bağımsızdır. Hiçbir şey onları zorla birbirine yaklaştırmaz ama ayırıştırır da. Ortak geçmişleri ve benzer yaşam koşulları nedeniyle aralarında doğal bir samimiyet gelişir ve bu bağ, zorunluluk olmadan sürdürülebilir” (Tocqueville, 2016, s. 634-635).

Ancak kendisi bununla ilgili olarak çarpıcı ifadeler kullanmıştır. Tocqueville'e göre demokrasi, geleneksel otorite ve hiyerarşiyi zayıflatıp yerine eşitlik, samimiyet ve sevgiye dayalı bir aile yapısı getirmiştir. Ona göre Amerika'da genç bireyler, ailelerinden bağımsız olarak kendi yollarını çizmeleri için cesaretlendirilir. Bu dönüşüm, bireylerin ve toplumun daha özgür ve mutlu bir yaşam sürmesine katkı sağlayabileceği iddia edilmiştir. Fakat Tocqueville, ailenin demokrasinin içindeki konumunu değerlendirirken şu dikkat çekici cümleleri kurmuştur:

“Demokrasi, toplumsal bağları zayıflatırken aile içindeki doğal bağları güçlendirir. Yurttaşları birbirlerinden ayırırken, aile üyelerini de birbirlerine yaklaştırır. Aristokrasi yanlıları bile demokratik aile ilişkilerinin sıcaklığını tattıklarında, eski soğuk ve hiyerarşik yapıya dönmek istemezler. Yasalar ve toplumsal düzen değiştikçe bazı duygular yok olurken, doğal duygular varlığını sürdürür ve hatta güçlenir. Demokrasi, eski toplumsal alışkanlıkları büyük ölçüde ortadan kaldırırsa da, insan doğasından gelen sevgiyi ve bağı derinleştirir” (Tocqueville, 2016, s. 635-636).

Tocqueville, Amerikan kadınlarının üstünlüğünü, demokrasinin gücü ve refahının temel kaynağı olarak görür. Kadınlar özgürlüğe layık bireyler olarak yetiştirilmiş, ancak bu özgürlük onları aile içinde geleneksel rollerini sürdürmeye yönlendirmiştir. Tocqueville, kadınların demokratik özgürlüğün koruyucusu olarak üstlendiği rolün, erkeklerin düşündüğünden farklı bir temele dayandığını savunur (Mathie, 2009).

Tocqueville'in “Amerika'da demokrasi” isimli eserinde demokrasi ile aile ilişkisini doğrudan etkileyen ve en sık tekrar eden anahtar kelimeler ve anlamlarına yer verilmiştir:

Tablo 2. Demokrasinin aile ilişkisine etki eden kavramlar ve anlamları

Kodlanan kavram	Anlamı/bağlamı
Baba	Ailedeki otorite figürü, ancak demokratik toplumlarda gücü azalıyor.
Oğul	Demokratik toplumlarda daha erken bağımsızlık kazanıyor.
Aile	Aile yapısı, aristokratik hiyerarşiden daha eşitlikçi bir yapıya dönüşüyor.
Demokrasi	Aile yapısında bireyselleşmeyi ve eşitliği artıran ana unsur.
Eşitlik	Aile içi ilişkileri şekillendiren temel demokratik ilke.
Bağımsızlık	Demokratik toplumlarda çocukların erken yaşta kazandığı özellik.
Aristokrasi	Otoriter ve hiyerarşik aile yapısının temeli.
İktidar	Aile içinde otoritenin dönüşümü ve zayıflamasıyla ilgili.
Samimiyet	Demokratik aile yapısında öne çıkan, baba-oğul ilişkisindeki sıcaklık.
Sevgi	Otorite azaldıkça güçlenen aile içi duygu bağı.

Tablo 2’de, Tocqueville’in eserinde demokrasinin aile yapısını nasıl dönüştürdüğünü anlamamıza yardımcı olan en sık kullanılan kavramları ve bunların bağlamlarını net bir şekilde özetlemektedir. Tocqueville’e göre demokrasi, aile içi ilişkilerde otoritenin dönüşümünü ve bireyselleşmenin artışı desteklemektedir. Aristokratik aile yapısı, otoriter ve hiyerarşik bir düzen üzerine kuruluyken, demokratik toplumlarda bu yapı daha eşitlikçi bir forma dönüşmeye başlamıştır. Demokratik toplumların oluşmasıyla beraber baba figürünün otoritesi azalırken, oğullar daha erken yaşta bağımsızlık kazanmaktadır. Eşitlik ilkesi kavramı, aile içi ilişkileri belirleyen temel bir unsur haline gelmiş, aile üyeleri arasındaki bağlar sevgi ve samimiyet ekseninde yeniden şekillenmiştir. Bu dönüşüm, aile içi ilişkilerin daha fazla duygusal bağa dayanmasına, ancak aynı zamanda bireysel bağımsızlığın da güçlenmesine neden olmaktadır.

3. Alexis de Tocqueville’in eserinde demokrasinin eğitim üzerinde ne gibi etkileri olmuştur? Sorusuna yanıt aranmış ve bununla ilgili bulgular sunularak yorumlanmıştır.

Tocqueville, *Amerika’da demokrasi* eserinde, demokrasinin eğitim üzerindeki etkilerini özellikle bireysel özgürlükler, yurttaşlık eğitimi, kızların eğitimi, toplumsal roller ve ahlaki değerler açısından ele almıştır. Özellikle Birleşik Devletler’deki kız çocuklarının eğitimi ve kadınların toplumdaki rolleri, demokrasinin bu alandaki yansımalarını anlamak için önemli başlıca konulardır.

Tocqueville’de demokratik toplumlarda bireysel özgürlüğün öneminin artmasıyla birlikte gençlerin daha erken olgunlaştığı, toplumsal isteklerin sınırlandırılmadığı, geleneklerin dönüşüme uğradığı ve baba otoritesinin zayıfladığı görülmektedir. Bu koşullar altında, Amerikalılar, kadınlara kendi başlarına mücadele etme becerisini öğretmenin daha güvenilir bir yol olduğuna inanırlar. Kadınların erdemlerini korumak için sadece dine değil, aynı zamanda akıllarını da silahlandırmaya çalışırlar. Bu yaklaşımın, genç kızların kendi güçlerine güvenmelerine ve erken yaşta bilgi sahibi olmalarına katkı sağladığına inanılmaktadır. Tocqueville’e göre eğitim, demokratik toplumlarda

bireyciliğin doğurabileceği olumsuzluklara karşı etkili bir araçtır. İnsanlar arasındaki sosyal bağların zayıflamasını önlemek için eğitimin güçlü bir yurttaşlık bilinci geliştirmesi ve bireyleri toplumsal yaşama aktif biçimde katılmaya yönlendirmesi gerektiği belirtilmektedir (Basozabal, 2023). Tocqueville'in eserinde demokrasinin eğitim üzerindeki etkisini açıklarken özellikle dönemin Amerika'sında kız çocuklarının eğitime odaklanması da dikkat çekicidir. Konuyla ilgili olarak şu cümlelere değinmiştir:

“Genç bir kıızı, kalıcı ve bütünsel bir cehalet içinde tutmayı istemeyen ve buna izin vermeyen Amerikalılar, ona her konuda erkenden bilgi vermekte acele ederler. Dünyadaki yozlaşmayı ondan saklamak yerine, önce onun bunu deneyimlemesini, kendi kendisine bundan kaçmaya çalışmasını isterler. Onun masumiyetine aşırı düzeyde saygı duymak yerine, onun dürüst tavırlarını korumayı tercih ederler” (Tocqueville, 2016, s. 638-639).

Tocqueville, demokrasinin eğitim üzerindeki etkilerini açıklarken Avrupa'da İngiltere ve Fransa, üzerinden bir karşılaştırma yapmaktadır. Ona göre özellikle kadınların eğitimi üzerinde bu özgürlüğün büyük etkisi vardır. Amerikalı genç kızlar, Avrupa'dakilerden farklı olarak erken yaşlardan itibaren kendi düşüncelerini geliştirmeleri için çalışılır. Bu yüzden Amerikalı kadınlar, çocukluk döneminden itibaren özgür düşünmeleri için ortam hazırlanır ve bağımsızlık duygularının geliştirilmesi için mücadele edilir. Demokrasi, aristokraside özgürlüğün savunucusu olan babaların otoritesini zayıflatırken, kadınları “törelerin yaratıcıları” olarak öne çıkarır. Demokratik toplumlarda bireyler, düşünce ve hareket özgürlüğüne sahip olduklarından, eğitim süreçleri daha bağımsız ve özgür bir ortamda gerçekleşmektedir. Konuyla ilgili olarak eserinde, şu dikkat çekici açıklamalara yer verildiği görülmektedir:

“Amerikalılar, kadınların erdemlerini yalnızca dine dayandırmaz, akıl ve eğitimle de güçlendirmeye çalışırlar. Bireysel bağımsızlığı ön planda tutarak, en son noktada dine başvururlar. Bu yaklaşım, daha soğuk ama dürüst bireyler yetiştirse de, toplumun düzenini sağlamlaştırır. Demokratik toplumlarda kadınları karşılaştıkları tehlikelerden korumak için demokratik bir eğitim şarttır” (Tocqueville, 2016, s. 638-639).

Tocqueville'in bu değerlendirmesi, demokrasinin eğitim üzerindeki etkisini kadın eğitimi bağlamında ele almaktadır. Ona göre, demokratik toplumlarda bireysel bağımsızlık ön plandadır ve bireylerin kendilerini yönetebilmeleri için akıl ve bilinçle donatılmaları gereklidir. Bu tarz yaklaşım, kadınların sadece dini değerlerle değil, aynı zamanda eğitim yoluyla ahlaki ve entelektüel olarak güçlendirilmesini de zorunlu kılmaktadır. Söz konusu demokrasi, geleneksel cinsiyet rollerini değiştirerek kadınların daha bağımsız, güçlü ve bilinçli bireyler olmalarını hedeflemektedir. Ancak Tocqueville, bu eğitimin kadınları daha mesafeli ve soğuk bireyler haline getirebileceğini, özel hayatın

çekiciliğini azaltabileceğini de belirtir. Buna rağmen Tocqueville, demokratik toplumlarda kadınları, karşılaştıkları risklerden korumanın tek yolunu demokratik yurttaşlık eğitimde görmektedir. Dolayısıyla demokratik toplumlarda eğitim, bireyleri toplumsal hayata uyum sağlayabilecek şekilde yetiştirirken, aynı zamanda onları akılcı ve bağımsız karar verebilen yurttaşlar haline getirmeyi amaçlar. Bu bağlamda, Tocqueville'in vurguladığı gibi demokratik eğitim, yalnızca bilgi aktarmakla kalmaz, aynı zamanda bireyleri toplumun değişen ihtiyaçlarına karşı hazırlıklı hale getirir.

Demokrasi, kadın ve erkek arasında keskin bir görev ayrımı yapsa da kadınların zihinsel gücünü ve enerjisini küçümsemez. Amerikalılar, kadınların farklı ama eşit derecede önemli roller üstlendiğine inanır. Bu bağlamda, kadınların eğitim yoluyla edindikleri özgüven, topluma aktif ve bilinçli bireyler olarak katılmalarını sağlamaktadır. Tocqueville'in demokratik eğitim düşüncesine göre, demokrasinin eğitim üzerindeki en önemli etkisi, kadınları pasif ve bağımlı bireyler olmaktan çıkarıp, kendi kaderlerini belirleyebilen, sorumluluk alabilen ve toplumsal değişimlere uyum sağlayabilen bireyler haline getirmesidir. Bu eğilim, sadece bireysel gelişimi değil, aynı zamanda demokratik toplumun istikrarını ve uyumunu da destekleyebilmektedir. Her ne kadar Tocqueville, eğitim üzerine fikirleri yoğunlaşmasa da onun düşünceleri demokratik toplumlar için önemlidir. Eğitimin fırsat eşitliği sağlaması gerektiğini savunan Tocqueville, devletin özgür ve eleştirel düşünen bireyler yetiştirmede aktif rol almasını ister. Ona göre, eğitim sadece bir hak değil, aynı zamanda toplumun talep ettiği bir gerekliliktir. Çünkü özgür ve adil bir ulus, bilinçli ve erdemli vatandaşlarla inşa edildiğini açıklamıştır (Trías, 2024).

Tocqueville, demokratikleşme süreçlerinin yalnızca siyasi değil, aynı zamanda toplumsal ve ahlaki değişimler yarattığını ortaya koymaktadır. Ona göre, *“demokrasiye geçiş süreci başlangıçta ahlaki değerlerde bir sarsıntıya yol açabilir, çünkü eski normlar yıkılırken yenileri henüz tam olarak yerleşmemiştir. Özellikle Fransa özelinde ele aldığı bu durum, özgürlüğün oturmadığı, ancak sürekli bir değişimin yaşandığı bir ortamda bireysel ve toplumsal ahlakın istikrarsızlaşabileceğini göstermektedir”* (Tocqueville, 2016, s. 647). Bu çerçevede Tocqueville'in düşünceleri, modern demokrasinin toplumsal değerler ve ahlaki yapı üzerindeki dönüştürücü etkilerini çözümlemeye temel bir kuramsal referans noktası oluşturmaktadır. Tocqueville'e göre demokrasi, uzun vadede toplumsal istikrarı, siyasal düzeni ve ahlaki dengeyi tesis edebilecek bir imkana sahiptir. Ancak bu düzenin inşa sürecinde, özellikle geçiş dönemlerinde, toplumsal çözümler, normatif belirsizlikler ve değer bunalımları gibi çeşitli yapısal kırılmaların ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu yönüyle Tocqueville, demokrasiyi yalnızca siyasal bir rejim olarak değil, aynı zamanda toplumsal ve ahlaki düzeni yeniden biçimlendiren tarihsel bir süreç olarak ele almaktadır. Sonuç olarak Tocqueville, demokratik toplumlarda eğitimi bireyin özgürlük bilincini, ahlaki sorumluluk duygusunu ve toplumsal katılım kapasitesini geliştiren temel bir kurum olarak değerlendirmektedir. Ona göre eğitim, bireyin yalnızca siyasal haklarının farkına varmasını değil, aynı zamanda ahlaki yetkinliğinin güçlenmesini de

sağlayarak toplumsal dengenin ve düzenin korunmasına katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte Tocqueville, eğitimin bireyleri erken yaşta hızlı bir biçimde olgunlaştırmasının, geleneksel değer sistemleriyle belirli gerilimler ve çatışmalar doğurabileceğine de dikkat çekmektedir. Bu yaklaşım, onun eğitimi hem demokratik istikrarı besleyen hem de toplumsal dönüşümü hızlandıran çift yönlü bir süreç olarak ele aldığını göstermektedir.

Tablo 3. Alexis de Tocqueville’in eserinde demokrasinin eğitim üzerinde etkisini gösteren kavramlar ve anlamları

Kodlanan kavramlar	Anlam/bağlamı
Kadın	Amerikalı kadınların hem özgürlük hem de sorumluluk alanı
Genç kız	Toplumsal gerçekleriyle yüzleşerek ve özgüven geliştirerek yetişenler. Eğitimin temel amacı, onları güçlü bireyler haline getirmektir. Amerikalı genç kızlar, Avrupa’daki akranlarına göre daha erken yaşta bağımsızlık kazanırlar.
Özgürlük/Özgür	Demokratik sistemde özgürlük, aile yapısından toplumsal kurallara kadar birçok alana sirayet eden
Toplum	Eskiden gelen gelenek ve görenekleri olan insanlar
Demokrasi	İnsanlar arasında eşitliği sağlayan bir yandan da beraberinde yeni sonuçlar doğuran
Evlilik	Bir kurum ve örgüt olarak kabul görmekte
Ahlak	İyi ile kötüyü ayırt etmeye yarayan değerler bütünü/Amerikan toplumunda bireysel ahlakla şekillenen durumlar
Aile	İnsanları bir arada tutan bağlar, ilişkilerdir.
Erdem	Mutluluk, doğruluk ve belirli amaçlı hedeflere yönelmek
Otorite	Egemenlik, boyun eğme ve itaat kavramlarıyla ele alınmış
Eğitim	Gençler ve onların eğitimi, onları bağımsız düşünmeye, özgür kararlar almaya ve toplumun beklentilerine uygun hareket etmeye yönlendiren süreçlerdir
Bağımsızlık	Demokratik toplumlarda bireysel bağımsızlığın erken yaşta yönlendirildiği vurgulanır. Özellikle genç kızların yetiştirilme tarzı, onlara bireysel kararlar alma ve kendi hayatlarını yönetme becerisi kazandırır.
Bireysellik	Bağımsızlık, mutluluk, tutumluluk ve ahlaki tekâmülde işleyen
Kamuoyu	Toplumsal baskı alanı

Tablo 3’te Tocqueville’in demokrasi isimli eserinde demokrasinin eğitim üzerindeki etkilerini gösteren ve bununla ilgili olan kavramlar ve eserdeki kullanılan anlamıyla verilmiştir. Burada konuyla ilgili en çok vurguladığı kavramları ve demokrasinin eğitime etkisini gösteren temel kelimeleri özetlemektedir. Eğitim, Tocqueville’in demokrasiyle ilişkilendirdiği en önemli kurumlardan biridir. Özellikle kadın ve genç kızların eğitimi, demokratik toplumlarda bireysel bağımsızlık ve özgüven kazanmaya yönelik bir süreç olarak görülmektedir. Amerikalı genç kızlar, Avrupa’daki akranlarına kıyasla daha erken yaşta özgürleşmekte ve kendi kararlarını alabilmektedir. Eğitim süreci, bireyleri toplumun beklentilerine uygun hale getirmekle birlikte, bağımsız karar alma mekanizmalarını da güçlendirmektedir. Bunun yanı sıra ahlak, erdem ve kamuoyu gibi kavramlar, demokratik toplumlarda bireysel ve toplumsal değerlerin oluşumunda önemli rol oynamaktadır. Eğitim, yalnızca akademik bir süreç değil, aynı zamanda demokratik kimliğin inşa edildiği bir alan olarak ele alınmaktadır.

3.1 Tocqueville’de Yurttaşlık Eğitimi

Yurttaşlık eğitimi, modern demokratik toplumların sürekliliğini sağlayan en temel toplumsal dinamiklerden biridir. Tocqueville, 19. yüzyılda kaleme aldığı *Amerika’da Demokrasi* adlı eserinde yurttaşlık eğitimini, modern demokratik toplumların sürekliliğini ve siyasal istikrarını güvence altına alan temel bir toplumsal kurum olarak ele almaktadır. Ona göre yurttaşlık eğitimi, soyut, teorik ve okul merkezli bir öğretim sürecinden ziyade, bireyin doğrudan siyasal yaşama katılımı aracılığıyla gerçekleşen uygulamalı bir öğrenme sürecidir. Bu bağlamda Tocqueville, demokratik bilinç, siyasal sorumluluk ve kamusal erdemlerin, bireyin seçimlere katılımı, yerel yönetimlerde görev alması ve sivil toplumsal faaliyetlere dâhil olması yoluyla somut olarak kazanıldığını vurgulamaktadır. Nitekim Tocqueville, bireyin siyasal haklarını kullandıkça gerçek anlamda yurttaş hâline geldiğini vurgulamakta ve bu durumu “*Bana öyle geliyor ki siyasal hakların işlerliği yurttaşlık tininden ayrılamaz durumdadır.*” sözleriyle ifade etmektedir (Tocqueville, 2016, s. 266, 473). Bu yaklaşım, yurttaşlık bilincinin teorik bilgi aktarımıyla değil, doğrudan katılımcı demokrasi uygulamalarıyla inşa edildiğini göstermektedir. Tocqueville’e göre Amerikan demokrasisinin temelinde kamusal eğitim yer almakta; eğitim yalnızca bireysel gelişime değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluğa ve kamusal bilinin kazanılmasına da hizmet etmektedir. Bu nedenle “*Çocukların eğitimi, Tanrı’nın desteğiyle, eyaletin ilk görevlerinden birisidir*” (Tocqueville, 2016, s. 65) derken, eğitimin kamusal bir ödev olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra Tocqueville, Amerikan toplumunda din ile özgürlük arasında güçlü bir bağ kurmakta ve yurttaşlık eğitiminin ahlaki bir zemin üzerine inşa edildiğini vurgulamaktadır. Bu çerçevede yurttaşlık eğitimi, ahlaki disiplin, kamusal sorumluluk ve özgürlük bilinci üçlüsü temelinde şekillenmektedir.

Tocqueville, yurttaşlık bilincinin gelişiminde jüri sistemine de merkezi bir rol atfetmekte ve jürinin bireyi hem hukuka hem de özgürlüğe alıştıran bir eğitim kurumu olduğunu belirtmektedir. Ona göre “*Jüri insanlara hakkaniyet uygulamasını öğretir*” ve aynı zamanda “*Jüri her bir kişiye kendi edimlerinin sorumluluğunu öğretir; bu eril bir eğilim olmaksızın siyasal erdem de olmaz.*” (Tocqueville, 2016, s. 283). Bu nedenle Tocqueville, jürinin yalnızca adli değil, doğrudan siyasal bir kurum olduğunu özellikle vurgulayarak “*Jüri her şeyden önce siyasal bir kurumdur*” demektedir. (Tocqueville, 2016, s. 282). Bu yönüyle jüri sistemi, bireye yargılama yetisi kazandıran, sorumluluk duygusunu geliştiren ve kamusal karar alma süreçlerine katılım bilinci aşılayan temel bir yurttaşlık eğitim aracı olarak işlev görmektedir. Bununla birlikte Tocqueville, yurttaşların sivil toplum uygulamalarını da doğrudan bir yurttaşlık eğitimi süreci olarak değerlendirmekte ve siyasal katılımın örgütlü yapılar aracılığıyla kalıcı hâle geldiğini belirtmektedir. Bu bağlamda “*Siyaset, örgütlenme hazzı ve alışkanlığını genelleştirir.*” ifadesiyle örgütlenmenin demokratik bir alışkanlık hâline geldiğini vurgularken, “*İnsanlar kamusal güvenlik, ticaret, ahlak ve din meseleleri için bir araya gelirler.*” diyerek Amerikan toplumunda ortak sorunlar etrafında birleşmenin yaygınlığını ortaya koymaktadır.

Tocqueville'e göre yurttaşlık eğitiminin nihai amacı, bireyin kamusal alanda erdem bilinci kazanmasını sağlamaktır. Bu bağlamda yurttaş, yalnızca siyasal haklara sahip bir özne olarak değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk taşıyan ahlaki bir varlık olarak konumlandırılmaktadır. Nitekim Tocqueville, *"Hemcinslerine faydalı olmak, insanın menfaati kadar ödevidir de."* ifadesiyle yurttaşlığın yalnızca bireysel çıkar temelli bir statü olmadığını, güçlü bir toplumsal ve ahlaki yükümlülük boyutuna da sahip olduğunu vurgulamaktadır. Benzer şekilde, *"İnsan, diğer yurttaşların iyiliği için çalışa çalışa nihayetinde onlara hizmet etme alışkanlığını kazanır."* sözüyle kamusal erdemın süreklilik kazanan ve toplumsal alışkanlık yoluyla inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, yurttaşlığı salt haklara dayalı bir konumdan çıkararak, ödev, sorumluluk ve ortak iyilik bilinci üzerine temellendirilen bütüncül bir toplumsal sistem olarak değerlendirdiğini açık biçimde göstermektedir. Tocqueville, demokratik düzenin ancak güçlü bir ahlaki temel üzerinde ayakta kalabileceğini savunmakta ve bu bağlamda dinin demokratik toplumlarda etik bir teminat işlevi gördüğünü belirtmektedir. Bu düşüncesini *"Amerikalılar, demokrasiyi dinle ahlaki hale getirme zorunluluğunu hissederler."* sözleriyle dile getiren Tocqueville, dinin bireyin vicdan eğitimi, kamu ahlakı ve sorumluluk bilincinin oluşumunda belirleyici bir unsur olduğunu vurgulamaktadır. Sonuç olarak Tocqueville'in yurttaşlık eğitimi anlayışı, Durkheim'in ahlak eğitimi yaklaşımı, Dewey'in deneyim temelli demokrasi yaklaşımı ve Marshall'ın yurttaşlık hakları kuramıyla önemli ölçüde örtüşmekle birlikte, onu özgün kılan temel unsur yurttaşlığı doğrudan siyasal yaşantı içinde, katılım yoluyla ve ahlaki bir zemin üzerinde inşa edilen dinamik bir kimlik olarak tanımlamasıdır; bu yönüyle yurttaşlık, yalnızca haklara sahip olma durumu değil, aynı zamanda ödevler, kamusal sorumluluk ve ortak yarar bilinci üzerine kurulu bütüncül bir toplumsal kimlik olarak ortaya çıkmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, Tocqueville'in *Demokrasi Üzerine: Amerika'da Demokrasi* adlı eserinden hareketle, modern demokratik toplumlarda demokrasinin tarih anlayışı, aile yapısı ve eğitim kurumu üzerindeki dönüştürücü etkilerini bütüncül bir bakış açısıyla incelemiştir. Elde edilen bulgular, Tocqueville'in demokrasiyi yalnızca bir yönetim biçimi olarak değil; bireyi, toplumsal ilişkileri ve kurumsal yapıları köklü biçimde yeniden şekillendiren tarihsel bir toplumsal süreç olarak ele aldığını ortaya koymaktadır. Bu süreç, bir yandan özgürlük, eşitlik ve bireysel özerklik gibi değerleri güçlendirirken; diğer yandan geleneksel otorite biçimlerinde çözülmeye ve normatif belirsizliklere yol açtığını ifade etmiştir.

Tarih yaklaşımı bağlamında Tocqueville, demokratik toplumlarda tarih yazımının bireysel iradeye dayalı açıklamalardan uzaklaşarak, yapısal ve genel nedenlere yöneldiğini vurgulamaktadır. Boesche (1980), bu yaklaşımın modern tarih yazımında kurumsal, ekonomik ve toplumsal dinamiklere verilen önemi teorik düzlemde temellendirdiğini belirtmektedir. Ancak bu yapısalcı eğilim, bireyin tarihsel süreçler üzerindeki belirleyici rolünün arka plana itilmesi riskini de beraberinde getirmektedir. Nitekim Fukuyama (2011), tarihsel gelişmelerin yalnızca yapısal faktörlerle açıklanamayacağını,

bireylerin siyasal irade ve liderlik vasıflarının tarihsel yönelimler üzerinde belirleyici etkiler üretebildiğini savunmaktadır. Tocqueville'in işaret ettiği üzere, demokratik tarih anlayışı kadercı bir çizgiye kaydığında, bireyin tarihteki etkinliği zayıflamakta ve toplumsal sorumluluk bilinci aşınmaktadır. Bu durum, demokratik toplumlarda siyasal pasifleşme ve kolektif eylem kapasitesinin gerilemesi gibi yapısal sorunlara zemin hazırlayabilmektedir.

Aile kurumu açısından elde edilen bulgular, demokratik toplumlarda aile içi ilişkilerin daha eşitlikçi bir nitelik kazandığını; buna karşılık geleneksel baba otoritesinin ve hiyerarşik düzenin zayıfladığını göstermektedir. Tocqueville'e göre bu dönüşüm, bireysel özgürlüğü artırmakta; ancak aynı zamanda disiplin, itaat ve gelenek temelli aile yapısının çözülmesine yol açmaktadır. Putnam (2000), demokratik toplumlarda bireyciliğin güçlenmesiyle birlikte geleneksel sosyal bağların zayıfladığını ve bunun uzun vadede toplumsal dayanışmayı aşındırdığını ileri sürmektedir. Buna karşılık Lawler (1993), demokratik aile yapısının daha samimi, karşılıklı anlayışa dayalı ve duygusal açıdan güçlü ilişkiler ürettiğini savunmaktadır. Bu iki yaklaşım birlikte değerlendirildiğinde, demokratik aile yapısının hem bireysel özerkliği güçlendiren hem de toplumsal bütünlüğü yeniden tanımlayan ikili bir karakter taşıdığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla demokratikleşme süreci, aile kurumunu hem özgürleştirici hem de normatif açıdan kırılğan hale getiren bir dönüşüm alanına dönüştürmektedir.

Eğitim ve yurttaşlık alanında ise Tocqueville, demokratik toplumlarda eğitimi bireysel bağımsızlığı ve siyasal bilinçlenmeyi destekleyen temel kurumlardan biri olarak konumlandırmaktadır. Bununla birlikte bireylerin erken yaşta hızla olgunlaşmasının, kimi zaman geleneksel değer sistemleriyle çatışma üretebileceğine de dikkat çekmektedir. Zuckert (2011), özellikle Amerikalı kadınların eğitimi bağlamında demokratik eşitlik anlayışının kadınların toplumsal rollerini dönüştürdüğünü; ancak bu dönüşümün aynı zamanda kadınlara yeni kamusal ve ailevi sorumluluklar yüklediğini vurgulamaktadır. Bu durum, eğitimin yalnızca bireysel özgürleşmenin değil, aynı zamanda toplumsal rol dağılımının yeniden yapılandırılmasının da temel araçlarından biri olduğunu göstermektedir.

Welch'e (2001) göre demokratik toplumlarda eğitim yalnızca akademik bir bilgi aktarım süreci değil; bireyin demokratik değerleri içselleştirmesini sağlayan temel bir toplumsal olgudur. Tocqueville'in yaklaşımıyla örtüşen bu görüş, eğitimin yurttaşlık bilincinin oluşumunda merkezi bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Eğitim yoluyla birey, yalnızca haklarının farkına varan bir özne haline gelmemekte; aynı zamanda kamusal sorumluluk taşıyan, ortak iyilik doğrultusunda hareket edebilen bir yurttaş olarak biçimlenmektedir. Bu bağlamda demokratik toplumlarda siyasal istikrarın ve toplumsal düzenin devamlılığı, doğrudan eğitim sisteminin niteliğiyle ilişkilidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Tocqueville'in analizleri demokrasinin tarih, aile ve eğitim alanlarında tek yönlü bir ilerleme yaratmadığını; aksine çok katmanlı, çelişkili ve diyalektik bir dönüşüm sürecine işaret ettiğini ortaya koymaktadır. Ona göre çıkan sonuç, demokrasi bireyi özgürleştirirken aynı

zamanda geleneksel toplumsal bağları zayıflatmakta; eşitliği genişletirken otoriteyi aşındırmakta; eğitimi yaygınlaştırırken değerler alanında gerilimler üretmektedir. Bu ikili yapı, demokratik toplumların sürekli bir denge arayışı içinde varlıklarını sürdürdüğünü göstermektedir. Dolayısıyla Tocqueville'in demokratik toplum çözümlemeleri, günümüz demokrasilerinin yapısal sorunlarını, kurumsal kırılganlıklarını ve değer krizlerini anlamada hâlen güçlü bir kuramsal zemin sağlamaktadır.

Öneriler

Sonuç olarak şu önerileri yapmak mümkündür: Günümüzde insanlar, aile içi ilişkilerde eşitlikçi yapıyı korurken, bireyler arasında güçlü bir dayanışma kültürüne de önem vermelidir. Bu yüzden bireysel özgürlüğü destekleyen, ancak aile içindeki sosyal bağları da güçlendiren politikaların varlığı yararlıdır. Tocqueville ve onun gibi düşünürlerin demokrasi ve vatandaşlık eğitimi dersinde görüşleri tartışılmalı; öğrenciler, bu düşünürlerin fikirleri neticesinde bireylerin hem haklarını hem de sorumluluklarını anlamalarına yönelik içeriklerle katılımcı bireyler olmaları desteklenmelidir. Tarih derslerinde, Tocqueville'in tarih ile ilgili düşünceleri, grup çalışmalarıyla tartışılmalı ve öğrenciler onun demokrasiye dair görüşlerini değerlendirmelidir. Özellikle demokrasinin toplumsal yapıyı nasıl dönüştürdüğü üzerinde durularak, geçmişteki toplumsal uygulamalar ile günümüz toplumları karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Bu sayede öğrenciler, tarihsel değişim süreçlerini daha iyi kavrayabilir ve demokrasinin toplumlar üzerindeki etkisini daha kapsamlı anlayabilirler.

Ek Beyanlar

Yazar Katkıları

Bu çalışmanın tüm süreci, ilgili yazar tarafından oluşturulmuştur.

Sorumlu Yapay Zeka Beyanı

Bu çalışmanın hiçbir bölümünde yapay zeka desteği alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Yazar, bu çalışmanın yayınlanmasıyla ilgili herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Etik Onay

Bu çalışma, insan veya hayvan denekler üzerinde doğrudan bir uygulama içermediğinden etik kurul onayı gerektirmez.

KAYNAKLAR

- Albert, C. D., & Ginn, M. H. (2014). Teaching with Tocqueville: Assessing the utility of using *Democracy* in the American government classroom to achieve student-learning outcomes. *Journal of Political Science Education*, 10(2), 166–185.
- Bastos, M. H. C., & Arriada, E. (2007). Democracy in America, by Alexis de Tocqueville: A reading for the history of education. *Educação Unisinos*, 11(1), 5–14.
- Basozabal, E. U. (2023). Educación y ciudadanía en Alexis de Tocqueville. *Historia y Memoria de la Educación*, (18), 311–346.
- Bicil, L. (2005). *Alexis de Tocqueville'in demokrasi anlayışı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Blits, J. H. (1997). Tocqueville on democratic education: The problem of public passivity. *Educational Theory*, 47(1), 15–32.
- Boesche, R. (1980). *The strange liberalism of Alexis de Tocqueville*. Cornell University Press.
- Büyükgümüş, A. (2017). *Alexis de Tocqueville: Hayatı, düşüncesi, siyasal faaliyetleri ve sosyal bilimsel yöntemi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Can, N. (2004). Alexis de Tocqueville'de toplumsal ve siyasal bir olgu olarak demokrasi. *Felsefe Dünyası*, (40), 55–64.
- Chabot, S. (2005). Éducation civique, instruction publique et liberté de l'enseignement dans l'œuvre d'Alexis de Tocqueville. *The Tocqueville Review*, 26(1), 241–293.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2013). *Research methods in education* (7th ed.). Routledge.
- Connolley, S., & Hausstätter, R. S. (2009). Tocqueville on democracy and inclusive education: A more ardent and enduring love of equality than of liberty. *European Journal of Special Needs Education*, 24(3), 231–243.
- Danoff, B. (2010). *Educating democracy: Alexis de Tocqueville and leadership in America*. State University of New York Press.
- Danoff, B. (2012). A school or a stage? Tocqueville and Arendt on politics and education. *Perspectives on Political Science*, 41(3), 117–124.
- Dewey, J. (1916). *Democracy and education*. Macmillan.
- Drescher, S. (1964). *Tocqueville and England*. Harvard University Press.
- Durkheim, É. (2016). *Ahlak eğitimi* (O. Adanır, Çev.). İletişim Yayınları.
- Foster, L. J. (2022). *Can the great books serve the common good? Tocqueville on aristocratic education in a democratic age*. University of Toronto Press.
- Fukuyama, F. (2011). *The origins of political order: From prehuman times to the French Revolution*. Farrar, Straus and Giroux.

- Golafshani, N. (2003). Understanding reliability and validity in qualitative research. *The Qualitative Report*, 8(4), 597–607.
- Gökşen, S. (2016). *Alexis de Tocqueville'in demokrasi anlayışı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kahan, A. S. (2013). Tocqueville and liberal education. *The Tocqueville Review*, 34(2), 159–168.
- Kocaman, A. Ç. (2024). Alexis de Tocqueville'in düşüncesinde demokrasi sorunu ve yurttaş eğitimi. *Academic Journal of Philosophy / Felsefi Düşün*, (23).
- Lamberti, J.-C. (1983). *Tocqueville et les deux démocraties*. Presses Universitaires de France.
- Lawler, P. (1993). *The restless mind: Alexis de Tocqueville on the origin and perpetuation of human liberty*. Rowman & Littlefield.
- Mansfield, H. C., & Winthrop, D. (2000). *Democracy in America*. University of Chicago Press.
- Marshall, L. L., & Drescher, S. (1968). American historians and Tocqueville's democracy. *The Journal of American History*, 55(3), 512–532.
- Marshall, T. H. (1950). *Citizenship and social class*. Cambridge University Press.
- Mathie, W. (1995). God, woman, and morality: The democratic family in the new political science of Alexis de Tocqueville. *The Review of Politics*, 57(1), 7–30.
- Ornedo, T. (2023). Alexis de Tocqueville and the American people. *The Toro Historical Review*, 33–39.
- Özyurt, C. (2007). Tocqueville'de demokratik toplumun doğası. *Muhafazakâr Düşünce*, 3(12), 23–43.
- Pierson, G. W. (1938). *Tocqueville and Beaumont in America*. Oxford University Press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Spiegler, J. (2025). Hope for the future: Tocqueville on racism, fatalism, and democracy. *American Political Thought*, 14(1), 23–46.
- Tocqueville, A. de. (2016). *Amerika'da demokrasi* (S. S. Özdemir, Çev.). İletişim Yayınları.
- Trías, P. P. (2024). La educación como pilar de la democracia: Una mirada al pensamiento de Alexis de Tocqueville. *EDUCAB*, (15), 112–118.
- Türkbağ, A. U. (1992). *Alexis de Tocqueville'de Amerikan demokrasisi ve bunun getirdiği problemler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Üstel, F. (2000). *Yurttaşlık ve demokrasi*. Dost Kitabevi Yayınları.
- Welch, C. B. (2001). *De Tocqueville*. Oxford University Press.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Zetterbaum, M. (1964). Tocqueville: Neutrality and the use of history. *American Political Science Review*, 58(3), 611–621.
- Zuckert, M. P. (2011). *Tocqueville's civil religion: American Christianity and the prospects for freedom*. University of Notre Dame Press.